

Inserati se sprejemajo in veljajo trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo administracije in ekspedicija na Starom trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu naša števil. 190.

Izhaja po trikrat na teden in sicer torek, četrtek in soboto.

Oklic katoličanom avstrijskim,

k vdeležbi splošnega shoda avstrijskih katoličanov, ki se bode za vso državo obhajal na Dunaju od 16. do 19. aprila 1877.

Neki vsej veri na razodeto resnico in na čeznatorni svetovni red tuj, ja celo sovražen duh si v našem času silno prizadeva, da bi razdejal vse krščanske naprave. Tudi v naših domačih deželah napravil je že pogubljive nasledke. Premnozega števila tistih, ki se čutijo poklicane pri vravnovanju javnih zadev vredovalno sodelovati, lotila se je strašna zmešnjava pojmov, da so skoraj nezmožni resnico ločiti od zmote, pravico od krivice, hudo od dobrega; pa tudi tistih, ki so vero ohranili, jih je mnogo glede milovanja vrednih dogodkov brez sveta in brez poguma, ker nimajo jasnega spoznanja, kako bi se pokončevalna reka varno zajezila. Najsvetejše zadeve človeštva so v nevarnosti; neprenehoma stresajo podstave pravnega reda krščanskega. Neizrečena revščina mora povsod biti nasledek njegovega padca.

V teh okoliščinah katoličani, ki dobro vedo, da si iz zmešnjav sedanjega časa nihče ne more pomagati, razun z lučijo krščanske resnice, čedalje bolj živo čutijo potrebo, se vsaj med seboj dogovoriti o pripomočkih, s katerimi bi se dale odvrniti preteče nevarnosti in ožviti za porabo teh pripomočkov potrebna krepkost.

V ta namen smo podpisani spodbujeni po veličastnem zgledu sovernih bratov naših na

Nemškem, Francoskem in Italijanskem sklenili, tudi katoličane avstrijske povabiti k velikemu shodu.

Visokočislani cerkveni predstojniki in drugi skušeni somiselni tovarši so naš namen potrdili, ja z veseljem pozdravili ter nam obljubili svojo krepko podporo. Naš milostljivi in velečastiti knez in nadškof dr. Janez Rudolf Kučer so na našo prošnjo našemu početju blagovoljno pritrtili ter ga zagotovili svojega pokroviteljstva.

Sveti oče papež Pij IX. so s premilostljivim pismom danim v Rimu 19. junija 1876, kterega ob enem s tem oklicem objavimo v latinskem izvorniku in slovenski prestavi, namenjeni shod potrdili in mu podelili apostolski blagoslov.

Splošni shod avstrijskih katoličanov iz cele države se bode obhajal na Dunaji od 16. do 19. aprila t. l. Da bode kolikor mogoče zadostoval svojemu namenu, se bode tako vravnalo, da se bode v prvih sejah dnevni red omejil na reči ograjene stroke, in da se bodo te reči najprej vsestransko obravnavale; pri teh pripravljevalnih obravnavah stavljeni navsveti se bodo v naslednjih sejah še enkrat razpravljali ter shodu priporočili v sklepanje, in naposled se bodo ti sklepi v zadnji seji oklicali in dotične reči v javnih govorih pojasnovali.

Reči, o kterih se bode shod posvetoval, in kterih dnevni red za pripravljevalne seje se bode pozneje natančneje določil, so za zdaj te-le:

Tiskovine.

A. Časnikarstvo.

1. Pregled katoliškega časnikarstva; razgovor o vprašanju, kakšno da naj bode glede sedanjih naših razmer. 2. Pretresovanje v ta namen potrebnih pripomočkov.

B. Spisovanje, tisk in razširjevanje spisov.

1. Pregled spisov obstoječih tiskovnih društev in njihovega vspeha. 2. Obravnava o njihovem razširjevanju in pospeševanju.

Šolstvo.

1. Pregled sedanjih razmer, in kako naj se proti njim vedejo katoličani. 2. Pretres vprašanja, kaj naj za ponovljenje krščansko katoliške odgoje katoliške mladeži store katoličani vseh kraljevin in dežel v cesarstvu glede ljudskih, srednjih in višjih šol. 3. Pretres vprašanja, kaj naj se med tem stori, da se zabrani ponekristjanenje mladine. 4. Pretres vprašanja, kako bi se pričelo vspešno delovanje za zboljševanje sedanjih razmer.

Umetnost.

1. Pregled naših umetnijskih zadev v njihovih razmerah do krščanstva sploh, kakor tudi razmer krščanske umetnosti posebej. 2. Razgovor o sedanjih razmerah cerkvene godbe in o dosedaj storjenih poskušnjah za njeno reformo po načelih liturgičnih. 3. Pregled obstoječih umetnijskih društev in njihove delavnosti, in sicer posvetnih in cerkvenih. 4. Pretres vprašanja, koliko zaželjena in potrebna je s katoliškega stališča ustanovitve, ohranitev in

Šestnajst mescev pri Turkih vjet.

Iz sedanje turške vojske.

(Dalje.)

Da smo morali pretrgati ta sestavek, krivo je to-le: Ko je Mejač došel v Ljubljano, moral se je oglasiti pri tukajšnji komandi deželne brambe. Tu so ga, ker ga lansko leto ni bilo h kontrolskemu shodu, pripravili za štiri dni. Čeravno tega, da ni prišel, ni bil kriv on, ker je bil zaprt v Serajevem in ga Turki niso hoteli izpustiti, mu ta izgovor ni obveljal.

Pisalec tega tedaj ni mogel nadaljevati, dokler je bil gosp. Mejač pod ključem. Zdaj, ko je izpuščen, pusti samemu besedo, ktero turški vjetnik poprime tam, kjer je bilo zadnje poročilo pretrgano.

Jesensko solnce — pripoveduje sam — se je ravno za goro skrivalo, ko so me na pol mrtvega in zvezanega po cesti gnali. Ker nisem mogel naglo stopati, so mi pomagali z brcami in priganjali z grdimi psovskami. Vstric nas po brdih so hodili ustajniki in so vedno doli streljali. Zagleda me nekdo od Mrljakove čete, na to se jih zbere več, ki hočejo vdariti za nami in mene rešiti. To zapazi poveljnik turške čete (jus-baši) ter ukaže mojim straž-

nikom urneje stopati z menoj, in začne se zopet pehanje in suvanje; da me je vse bolelo.

Tako dospemo v majhno, že bolj zavetno dolino. Tu se jamejo spremljevalci moji, ki so bosniški ali srbski govorili in ktere sem zato nekoliko razumel, popraševati, če ima kdo polno puško. Oglasi se eden zadej, da ima on malo puško še polno (nabasano). „Stoj!“ zagromi zdaj za menoj; jaz mehanično postojim, in ko se malo postrani ozrem, zagledam puško v me namerjeno tik svoje glave. Vsak hip pričakujem, da se bom zvrnil na zobe, in vzamem od življenja slovo. Ali ni mi še bila namenjena smrt, kajti čez par za-me groznih minut reče vojak, da ne more mirno meriti, ker ima preveč sape. Zdaj vzame poveljnik mu puško iz rok in zopet čutim mrzlo jeklo tik ušes. Ali tudi zdaj se pištola ne sproži, poveljnik se je moral premisliti, ali pa ga je ostrašilo streljanje Mrljakove čete, ki se je nenadoma vnovič tik nas oglasilo, komaj 300 korakov daleč. Menjavši nekoliko strelav ž njo pobegne turško krdelo z menoj na neko višavo z imenov „Pastirjevco.“ Bilo je to že v mraku. Tu je večja turška četa ravno štiri hiše (iz kterih so bili prebivalci menda prej že pobegnili ali pa so jih Turki poklali, ker videl nisem nobenega) zažgala, da je bila planina

vsa razsvitljena. Pri tej svitlobi se je pričelo znovega streljanje, mene pa so na konja posadili in me trdo privezali na-nj, potem ga pognali, da so se meni vse kosti stresle. Ker sem veliko krvi zgubil in bil tudi po nagli hoji ves spehan, me je hudó žejalo, prosil sem vode, a mestu tega dobil sem baclje in grdo zasmehovanje.

Proti 10. uri ponoči prijahamo v Kostajnico. Tu me odvežejo in peljejo v stražnico, kjer me vržejo na tla, slečejo do nazega in preiščejo vso obleko po denarjih; pa ne najdejo nič ko moj potni list ali „pôs“, kterega pridržé; ravno tako mi vzamejo tri srajce, troje spodnje hlače (gače) in čevlje. Vsega tega nisem potem nikdar več videl. Godilo se je to s strašno surovostjo in zasramovanjem moje osebe in vere, da so se mi kar lasje ježili, čeravno me je rana na glavi grozno sklela.

Pustivši mi le gorenjo obleko mi nakujejo dolgo in težko verigo na noge, ter me vlečejo v temnico; pa tudi tu mi ne dajo miru, da bi se mogel nekoliko počiti. Vso noč me hodijo gledat, če sem še živ, in svojo radovednost past nad vjetim „gjavrom“, vsak hip mi je priletela kaka brca od kod, da menda ni bilo nobenega prostora na meni več brez bule.

Drugo jutro me zopet vlečejo v stražnico,

pospešitev umetnijskih društev. 5. Pretresovanje razmer med cerkvenimi semenišči (za dečke in duhovnike) pa med umetnostjo krščansko. 6. Pretres vprašanja o potrebi javnega centralnega glasila za krščansko umetnost v Avstriji glede svetovne in cerkvene vrste.

Socijalne zadeve.

1. Poročilo o resoluciji kat. političnega ljudskega društva na Spodnjem Avstrijskem od 18. maja 1875 in o poznejših njenih pritriljih. 2. Obravnava o tej resoluciji. 3. Pretres vpliva neposvečevanja nedelj in nepokristijanjenja zakona na razrešitev delavskih družin. 4. Pretres novejšega postavodajalstva o nakladanju denarjev (odrtiji in delničarstvu) nasproti socijalističnim nameram in dotičnim naukom katoliškim. 5. Pretres vprašanja, koliko ima krščanska ljubezen sodelovati pri rešitvi socijalnih vprašanj, zlasti glede delavcev.

Katoliško življenje.

1. Javno spoznanje, da vnajna delavnost katoličanov je zavisna od njihove notranje popolnosti, od posluževanja cerkvenih pripomočkov, in od tesne zveze vernikov s škofijstvom in svetim stolom rimskim. 2. Branitev in podpora sv. stolice, pregled bratovščin sv. Mihaela ter njihove delavnosti in pospeševanje teh bratovščin. 3. Podpora katoličanov med neverniki. Poročilo o zvezi z nemško družbo sv. Bonifacija, in pretres, kako bi se ta družba pospeševala. 4. Pregled, koliko se v Avstriji stori za vnajne misijone. Pospeševanje teh misijonov sploh in zlasti v sosednih deželah turških. 5. Katoliška usmiljena dela, zlasti skrb za bolnike in revne, družba sv. Vincencija in njeno pospeševanje. 6. Poročilo o katoliških družbah za delavce v vnajnih in domačih deželah. Pretres vprašanja, kako bi se razširjale v Avstriji.

Katoliško delovanje političnih društev.

1. Pregled teh društev. Deželna in krajna društva. 2. Posvetovanje, kako bi se pospeševala njihova praktična delavnost, zlasti glede a. volitev, b. pravnih zadev, c. tiskovnih razmer, d. šolskih zadev.

S tem vabimo k splošnemu shodu katoličanov avstrijskih cele države vse odkritosrčno katoliške podložnike našega premilostljivega

cesarja in gospoda, ki enako nam čutijo potrebo medsebojnega porazumljenja in moralčne podpore, ter upamo, da se ga bodo verni možje iz vseh kraljevin in dežel cesarstva našega kolikor mogoče obilno vdeležili, da bode v resnici pravi avstrijski shod in bogat vspešnega sadu.

Hvaležni bomo vsem tistim, ki nam bodo kmalo naznanili, da naše vabilo sprejmo. Vsa dotična naznanila, kakor tudi vprašanja o natančnejih pojasnilih naj se blagovoljno enemu ali drugemu podpisanih gospodov morebiti s pristavkom „in Angelegenheiten des Katholikentages“ pošljejo pod naslovom:

„Katholisches Vereinshaus, Reichsrathstrasse, Nr. 3. I. Wien.“

Od 3. aprila naprej se bodo v omenjeni katoliški društveni hiši, Reichsrathstrasse Nr. 3, od 10. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne delile vstopnice za obiskovanje omenjenega shoda. Podpisani se bodo tudi obrnili do železniških vodstev, da vdeležnikom katoliškega shoda izprosijo znižane vožne cene.

Na Dunaju, v praznik stola sv. Petra, 22. februarja 1877.

Jožef grof Barbo Waxenstein. Henrik grof Brandis. Jožef deželni grof Fürstenberg. Franc Güssner. Alojzij Karlon. Alojzij princ Liechtenstein. Dr. Jožef Anton Oelz. Anton grof Pergen. Dr. Julij pl. Riccabona. Franz Schuch. Leon grof Thun. Janez Thurnher.

V oklicu omenjeno pismo sv. očeta se v latinskem izvirniku in slovenski prestavi glasi:

Dilectis Filiis Nobilibus Viris COMITI ANTONIO DE PERGEN

et ceteris generalia catholica comitia habituris in Austria

PIUS P. P. IX.

Dilecti filii Nobiles Viri, Salutem et Apostolicam Benedictionem. Infensa prorsus, uti scite animadvertitis, Dilecti Filii Nobiles Viri, tempora voluntur Divinae religioni nostrae, sive ob generale bellum indictum ubique catholicae Ecclesiae et huic Apostolicae Sedi, sive ob illorum incuriam aut etiam neglectum, qui, cum sint potentes, opem illi, in propriam etiam tutelam, ferre deberent; ac praeterea periculosissima singulis fidelibus, ob artes,

quibus instituta tegitur insectatio, et quibus eorum bona fides aut oscitatio circumvenitur. Quidquid enim excogitatur, quidquid audetur in sacra, juridica specie et forma sic obducitur, ut caesutientibus haud difficile suadere possit, in laicae majestatis assertionem ea fieri potius, quam in odium Ecclesiae. Deficere propterea causam, cur in hujusmodi scita insurgatur; ubi aptius contentio componi possit, resecto utrinque postulatorum excessu. Quo sano errore nihil periculosius. Ponit enim Ecclesiam a suo descendentem officio invadere posse in jura plane saecularia; eoque in casu laicae potestatis esse illam coercere, atque ita contingere, ut, non pastor oves, sed istae illum ducere debeant. Ponit deinde, non minus Ecclesiae, a Domino constitutae sacrorum jurium custodi et vindici, convenire ab eorum defensione desistere, eaque, studio pacis, occupantis arbitrio permittere; quam laicae potestati recedere ab usurpationibus suamque temperare jactantiam, quo tandem valeat justum cum injusto, verum cum falso, Christus componi cum Belial.

Ei vero intimae erroris malitiae novum etiam periculum accedit ex exteriori ejus indole. Siquidem is, prudentiae carnis plane consentaneus, commodissimus obvenit pacem habentibus in substantiis suis, suaviterque blanditur omnium ignaviae; eorumque in primis, qui faciem potentum formidant, aut eorum gratiam studiose sectantur. Longe tamen aliter tu, Dilecte Fili, magnanimitate sodales tui sensistis ab exordio conversionis rerum; qui cum sagaciter perspexissetis, quo demum spectarent osorum Ecclesiae consilia, non solum abjectos hosce laqueos vitastis, sed alacriter occurrere statuistis paratis machinationibus. Neglecta idcirco gratia pariter et simultate potentum, posthabitaque etiam priorum bonorum cura; erecta fronte, veritatis et justitiae vexillum extulistis; et pro ipsis, pro religione, pro Ecclesiae juribus, pro vera patriae utilitate, servato semper obsequio laicae potestati debito, strenue pugnastis, reddituri scilicet, juxta evangelicum mandatum, quae sunt Caesaris Caesari, et quae sunt Dei Deo. Ne vero vires vestrae sejunctae impares sint incepto, justoque et apto duce carerent; coivi-

da bi me izpraševali. Ko vidijo, da vsled slabosti ne morem ganiti nobenega uda, niti jezika, mi prinesó steklenico „rakije“ (žganja), da bi jim mogel odgovarjati. Mislili so namreč, da sem kak vodja, in hoteli so zvedeti od mene, koliko nas je bilo, kje so drugi, kaj nameravajo itd. Ko blastno izpijem pijačo in se mi jezik razveže, ženó me v neko hišo (konak), kjer sedita „kadi“ (sodnik) in kajmakan“ (neki starašina) na blazinah; nazočih je tudi bilo več drugih turških veljakov, ki so menda prišli iz radovednosti. Začnó me izpraševati, a ker se nisimo mogli razumeti, pošljejo po nekoga — menda je bil avstrijski vice-konzul — ki me izprašuje po nemški. Iz vsega sem sklepal, da jim je najbolj ležeče na tem, zvedeti, kdo me je sem poslal. Zato sem pa jako previdno odgovarjal konzulu, kateri je bil prebral meni vzeta pisma in iz njih sklepal, da sem moral že celi mesec biti med ustajniki. Jaz sem to odločno zanikal in rekel, da sem šel čez mejo le z nekaterimi ljudmi, ki so me prej z vinom omamili, da nisem prav vedel kam gremo, da tudi moj namen ni bil iti k ustajnikom, ampak le v Osek na delo, da me je pa v Dubici velik dež vstavil. Ne vem, so mi li to verjeli ali ne, njihovih pogovorov nisem razumel, ker so govorili turški.

Po tem izpraševanju ženó me nazaj v temnico in me puste pri miru. Tri dni se namreč nihče zá-me ne zmeni, nihče ne prinese ne vode ne jedi. Na ta način sem se res zelo odpočil; ali tretji dan me prime lakota in žeja tako, da jamem butati ob lesene stene, naj bo nasledek tega že kakoršen koli. Ropot privabi poveljnika straže (om-baši) in dva „neferja“ (vojaka), ki me prašajo, česa bi rad; več nisem razumel, ker so turški govorili. Povem jim, kaj bi rad, in menda so me razumeli, ker se med seboj proprašujejo, kolikor namreč se meni zdi, če mi ima kdo kaj dati. Vendar gre k trem drugim arestantom, kateri so bili v jetnišnici, popraševati, če imajo kaj jesti zá-me, in prineso mi nekaj trdih skorij koruznega kruha; slabe so bile, pa vendar zá-me prava pečenka. Tako so mi metali tje tudi še daljne tri dni kake ostanke, s katerimi sem dušo privezoval na bolno telo. Drug ni zá-me nihče skrbel, ker menda turška straža sama pojé za jetnike odločeno in jim daje le po toliko, da ravno glada ne poginejo. Še le sedmi dan mi prinese „om-baši“ hlepček koruznega kruha, a kmalu umem to turško milost; hoteli so me namreč nekoliko okrepčati za daljno pot, ker so videli, da tak, kakoršen sem, ne morem nikamor. Nisem še pozobal

hlebčka, že me pokličejo v stražnico, tu mi odkujejo težko veliko verigo in nakujejo manjšo ter vele: „sad ideš dalje.“ Le toliko mi še puste, da snem kruh, potem prideta dva vojaka više vrste, me peljeta pred „konak“ ter me izročita Charim-begu, poveljniku baši-bozukov. Da me ne čaka nič dobrega, to koj spoznam, ker vem, kako grozovite so ravno te čete. Na povelje begovo me zgrabijo, posadé na konja in me trdo privežejo nanj. Pred nami odide kakih 5 do 600 glav baši-bozuka; le „dženzili“ (konjiki), „zabiti“ (častniki) in „bajraktarji“ (zastavonosci) so šli z menoj. Nekteri so bili še nekaj prijaznejši z menoj, dajali so mi celó cigaret, da sem pušil. Vendar je bila pot zá-me jako težavna, ker sem bil trdo privezan na konja in sem vsled tega hudo čutil vsak njegov poskok po vseh udih; tudi me je rana še hudo bolela, a zanjo se nihče ni zmenil. Nekteri so se „zabavali“ po poti s tem, da so dražili mojega konja in se krotali, če sem po njegevem poskoku jaz bolečin zaječal. Kmaló so se mi ožulile noge, ker so bile pod konjem trdo skup zvezane. Vezati znajo Turki, to jim moram pripoznati. Kogar dobé v pest, ne uide jim tako lahko. (Dalje sledi.)

etis simul, contulisti saepe consilia, eaque auctoritati ecclesiasticae, quam eratis propugnaturi, subiecistis. Gaudemus itaque rursum vos convenire, rationem disquisituros, qua vobis, servato juris ordine, fas sit efficacius consulere religiosis rebus; idque peragere auspiciantibus egregio Vindobonensi Metropolita aliisque illustribus Austriae episcopis. Quos omnes eo ampliore commendatione dignos censemus, quod, invalescente periculo, libere et palam suffragati sint vobis, huic Apostolicae Sedi addictissimis, quibus ea licent per leges, quae perfici a Clero non sinerent adjuncta rerum et prudentia. Quod certe nobile firmitatis exemplum sicuti eos arctius inter se conjunget, novasque vires singulis addet; sic vos confirmabit in proposito, multosque etiam, qui desides adhuc quieverunt, adjiciet electissimo agmini vestro. Coelestem Nos lucem et prudentiam adprecamur conventui vestro, virtutemque deinde parem iis, quae decreveritis, perficiendis. Superni vero favoris auspiciem et paternae Nostrae praecipuaeque benevolentiae testem unicuique vestrum Dilecti Filii Nobiles Viri ac toti cogendo coetui Benedictio-nem Apostolicam peramanter impertimus.

Datum Romae apud St. Petrum die 19 Junii Anno 1876.

Pontificatus Nostri Anno Tricesimo.

Pius P. P. m. p.

Našim ljubim sinovom, plemenitim gospodom
Antonu grafu Pergenu

in drugim osnovalcem splošnega shoda katoliškega
v Avstriji.

Pij p. p. IX.

Ljubi sinovi, plemeniti gospodje! pozdrav in apostoljski blagoslov. Hudi časi, kakor ljubi sinovi in plemeniti gospodje dobro omenjate, so se pričeli za našo sveto vero, bodisi gledé splošne vojske katoliški cerkvi in tej apostoljski stolici povsod napovedane, bodisi gledé brezskrbnosti in nemarnosti tistih, ki bi mu morali, ker so mogočniki, že zaradi lastne varnosti na pomoč hiteti; vrh tega so ti časi silno nevarni tudi za posamezne vernike, zaradi zvičaj, s katerimi se pričeto preganjanje skriva, in s katerimi se njih dobra vera in zdihavost zalezuje. Kar koli se namreč proti svetišču izmislijo, kar koli proti njemu počno, vse se obda s tako pravnim videzom in tako podobo, da slabovidnim ni težko dopovedati, da vse to se godi bolj v varstvo državnega veličastva kakor pa iz sovraštva do cerkve. Tedaj ni nobenega vzroka, tem sklepom nasprotovati, kjer se prepir marveč lahko poravna, če se na obeh straneh prikrčijo pretirane zahteve. Nič pa ni nevarnejši od te zmote. Misli si namreč, da se cerkev popustivši svoj poklic vtika v čisto svetovne reči, in da v tem primerljeju ima svetna oblast pravico jo zavrtni, in tako bi se zgodilo, da bi ne vodil pastir ovčic, ampak da bi ovčice morale voditi pastirja. Dalje si misli, da cerkvi, od Gospoda postavljeni varhinji in braniteljici svetih pravic ravno tako pristuje, to branitev popustiti, in jo iz miroljubnosti prepustiti volji prisvojevalca, kakor pristuje svetni oblasti od kratenja tujih pravic odjenjati in svojo prevzetnost brzdati, po ktorej poti bi se naposled pravica sprijaznila s krivico, resnica z zmotom, Kristus z Belialom.

K notranji zlobnosti te zmote pride pa še nova nevarnost iz njene vnanje narave. Ta zмотa namreč, meseni previdnosti tolikanj v-godna, je tistim, ki v svojem imetju mir vživajo, jako primerna, ter se sladko prilaga zločnosti vseh, zlasti pa tistih, ki se obraza

mogotcev boje, in goreče hrepené po njihovi milosti. Vse drugače pa si Ti, ljubi sin, in so tvoji velikodušni tovariši mislili od početka teh prekucij; ko ste bistroumno sprevideli, kam da nameni sovražnikov cerkvenih naposled merijo, se niste le teh zaničljivih zanj-ognili, ampak ste čvrsto sklenili osnovanim spletkam se zoperstaviti. Ne zmenivši se tedaj za milost kakor tudi nemilost mogotcev, v nemar pustivši celo skrb za lastne koristi ste s ponosnim čelom povzdignili zastavo resnice in pravice, ter ste se za nji, za vero, za pravice cerkvene, za pravo korist domovine vrlo bojevali, vedno spolnovajoči svetni oblasti dolžno pokorščino, ker ste namreč po zapovedi evangelijski dali cesarju, kar je cesarjevega, Bogu pa, kar je božjega. Da bi pa vaše razdeljene moči ne bile nezadostne za pričeto delo ter ne ostale brez pravičnega in primerne-ga vodila, ste se zedinili, ter večkrat posvetovali in svoje sklepe podvrgli cerkveni veljavi, ktero ste hoteli braniti. Veseli nas tedaj, da se hočete zopet zbrati ter preiskovati način, kako bi zamogli, ohranivši pravni red, zdatneje skrbeti za verske zadeve ter to izvršiti pod nadzorstvom vrlega nadškofa dunajskega in drugih prevzvišenih škofov avstrijskih. Vse te pa tem večje hvale vredne sodimo, ker so pri pomnoženih nevarnostih prostovoljno in odkritosrčno na pomoč prihiteli vam, ki ste tej apostoljski stolici verno vdani, in katerim je po postavah dovoljeno, kar bi duhovščini ne dovolile izvrševati okolščine in previdnost. Kakor bo ta plemeniti zgled stanovitnosti nje tesneje med seboj zvezal in posameznim dal nove moči, tako bo tudi vas vtrdil v sklepu ter jih tudi mnogo vašemu izvoljenemu krdelu pridružil, ki so dosedaj ločeni mirovali. Nebeško luč in previdnost prosimo vašemu shodu, in potem enako krepkost za izvršitev vsega, kar boste sklenili. V znamenje nebeške milosti pa in v dokaz posebne naše blagovoljnosti vsakemu izmed vas, ljubi sinovi in plemeniti gospodje, in celemu snidivšemu shodu, ki se ima zbrati, preljubeznjivo podelimo apostoljski blagoslov.

Dano v Rimu pri sv. Petru 19. junija 1876. v 30. letu našega papeštva.

Pij P. P. IX. m. p.

Ta oklic, kterega z nami vred danes objavljajo razni listi katoliški po vseh deželah avstrijskih, gotovo ne bo ostal glas vpijočega v puščavi, ker le preživjo čutimo vsi, da je tudi za katoličane avstrijske skrajni čas in živa potreba zdramiti se iz mirnega spanja, če hočemo odvrtni zlo, ki nas čedalje huje stiska. Kdor se želi vdeležiti shoda, pa se sam noče obrtni na Dunaj, naj željo svojo naznani vredništvu „Slovenca“, ki mu bode rado vse potrebno preskrbelo. Vred.

Hrvati in Slovenci.

I.

„Veda ima biti prosta, nobene strankarske, zunej nje in zunej absolutne ali gotove, izkazane resnice se nahajoče namere se jej ne smejo staviti, vzlasti je nabožni oziri ne smejo omejevati. Nabožnost se giba na vse drugem polji, na polji vere; veda pa, kar kaže že njeno ime, na polji vedenja ali znanja!“ Tako nekako se je ustilo bahanje, po kterem so se dali premnogi premotiti in od cerkve odvrtni; ne vedoči, dokler sveti oče kristjanov niso posvarili; v zavednem nasprotvanji proti cerkveni veljavi in resnici pa, odkar jim je znano ono pojasnilo.

„Veda zunej absolutne, izkazane resnice nima nobenih namer!“ Ali vendar so si v

vednosti prostrani obori postavili zelo strankarske namere in so celo neizkazane trditve razglaševati jeli za absolutne ali gotove, dovršene resnice. Oni se niso hotli dati cerkvi Božji voditi in omejevati, pa so se vdali prevari in očitni vrtoglavosti.

V kolike zmote je zablodila geologija na pr. po težnji ali vsled poskušanja, da bi priprosto pa vendar tako neznansko umetno geognozijo svetega pisma pripravila ad absurdum! Kako silovito je prevračalo se prirodopisje, da bi utajiti moglo človeka stvarjenje in človeštva edinstvo. Rajše naj mu bode prede batibij, žabar, opičar, nego roka stvarnikova ali duh Božji!

Tako se je lahko zgodilo, da mnogi slabotni značaji in plitvo učeni duhovi se niso mogli ustaviti vabljivemu visoko vbranemu besedovanju ter so nesrečno prišli ob vero, predno so sprevideli nevarnosti, v ktere so bili zaveslali. Zadnji čas je torej, da se zavarujemo proti še dalje pretečemu kvarjenju, in prav posebno nas veseli, pravi „Recht“ (VI. 6), da se je v tem oziru v neki deželi ogerskega kraljestva storil jako pomenljiv korak.

Na Hrvaškem deluje društvo, kteremu je namen, da daje na svetlo in razširjuje dobre bukve t. j. društvo sv. Jeronima. To je 25. jan. t. l. v Zagrebu imelo svoj občni zbor, k kteremu se je bilo sošlo jako mnogo družnikov, kar je dokaz živega vdeleževanja.

Priobčil se je bil račun, kteri je kazal sploh dober vspeh, in po nekterih družih točkah prišli so do 4. in 5., in tedaj se spopadejo duhovi med seboj, in krasno so vzmagali resni pa čvrsti krščanski duhovi.

Po domače spisano naravoslovje — tako glasi se v načrtu — pričel je že naš sloveči pisatelj Šulek; trije doslej izdani zvezki popularne fizike njegove razlagajo mehaniko, akustiko in optiko, in nadejati se smemo, da neka nepremišljena kritika g. Šuleka ne bo opovirala v tem delu, da ga dovrši. Tako je tudi g. Kišpatič pričel znanstveno naravopisje; društvo je že dve knjigi „o domačih živalih“ in „o opicah“ priobčilo iz pera tega pisatelja; treba je le, da delo v pričetem smislu napreduje in Hrvatje dobimo delo à la „Brehms Thierleben.“ Po tem takem je društvena delavnost določena že naprej za mnogo let.

Tedaj vstane profesor dr. Suk — Slovenec, — češ, jaz se ne skladam z načrtovimi odločbami. Govoril sem že v lanskem občnem zboru, kako je osnovana, razlagovana in spisana Šulekova fizika popularna, ter sem rekel, da je nepristojna, sedanji potrebi in umevi našega ljudstva neprimerna. Opazke moje se imenujejo sicer „nepremišljena“ kritika in so tedaj nektore zelo razdražile; vendar trdim še sedaj, kar sem trdil takrat. Šulekova fizika je vse, le knjiga za naše ljudstvo ne. Prav je, da društvo po svojih knjigah ljudstvu daje naravoslovne ali prirodopisne razlage, toda gleda naj se pri tem na sedanjo oliko našega ljudstva, in nauk ta naj se ne razlaguje po znanstveni, redovni sostavi, marveč v bolj dejanski, monografični obliki, kakor so na pr. sostavki v šolskih berilih ali cvetnikih, ali kakor so one kratke domače razprave, ki se o posameznih naravnih predmetih tako pogostoma nahajajo v raznih, tudi poduku namenjenih leposlovnih listih. Razun tega moram grajati še nekaj, pravi dr. Suk, in to je, da doslej priobčenim naravoslovnim društvenim knjigam primanjkuje krščanskega duha. Po §. 1. svojih pravil si je društvo sv. Jeronima izbralo za namen, da daje na svetlo in razširjuje zabavne (kratkočasne) in podučne, v do-

brem duhu spisovane ljudske knjige, ali bukve za ljudstvo. V „dobrem duhu“ umevati se more pač le krščanski duh. Društvene knjige pa, o katerih govorim, niso niti krščanske, niti nekrščanske, one so brez duha in brez lica ali brez barve. Vzlasti velja to o Kišpatičevi knjigi „o opicah.“ Da, po tem, kakor je knjiga ta spisana, vsiljuje se manj olikanemu sama po sebi misel: ali smo mi človeki (ljudje) opice, ali so opice tudi ljudje. Jaz zahtevam, da vsaka knjiga, katero društvo naše da na svetlo, naj že obravnava katerikoli predmet, na sebi ima značaj krščanski in da spričevanje daje o krščanskem duhu svojega spisovatelja. Prava ljudska knjiga naj olikuje, torej ne le podučuje, temuč vzgojuje; naj prostega človeka ne le v vedah razsvetljuje, temuč naj mu tudi srce in duha oblažuje; naj se torej vjema z verskim prepričanjem ljudskim ali naj tistega vsaj popolnoma v nemar ne pušča.

„Pravo, pravo, jako dobro!“ se je razlegalo po dvorani v dokaz, da je skoro ves zbor potrdil nazore govornikove.

Proti njemu oglašil se je dr. Iveković, češ, pobožne molitve in verstvena razmišljanja ne spadajo v naravoslovno znanstveno knjigo, in dr. Kržan, češ, omenjene nevarnosti nekrščanskega izsledovanja ne bode se bati v prihodnjih knjigah na pr. o kebrih, metuljih, črvih itd.

Profesor dr. Suk odgovoril, da molitve in razmišljanja v kakšnih bukvah še ne dokazujejo njihovega krščanskega duha. V Raffovem prirodopisju, v „Domačem zdravniku“, ki ga je na svetlo dalo slovensko društvo sv. Mohora, ni ne tega ne unega, in vendar ste obe knjigi spisane v prav krščanskem duhu. Tudi v delu Brehmovem kaže se očitno neki duh, ktere ga sv. Jerolimsko društvo doslej sicer še nima. Toda, če se Brehm ni sramoval svojega izvrstno naravoslovnega dela spisati v gotovem, in to v strankarskem duhu; kdo more reči, da ni opravičeno, ako se tirja, da se v vsakterem delu sv. Jeronimskega društva razodeva tudi njegov duh in namen. Kedar znanstvena obravnava ktere ga predmeta tega duha ne spričuje, vprav s tem dokazuje, da ni za ljudstvo, in da naj se za razpravo izbere drugačna oblika.

Nato spregovori profesor dr. Vojnović, ter v daljšem jako živahnem govoru razkaže, kolike pomembe so načela, katerih se dotikajo misli in nazori, v zborovi razpravi razodeti. V sedanjih, krščanstvu sovražnih dobi razločujete se dve stranki: ena napada in očitno preganja krščanstvo, ena pa je hladna in vnemarna. Iz te stranke se naravno prehaja k uni, in ravno tej — hladni in vnemarni, pravi govornik, so vdani tudi v naši deželi mnogi celo v svojih književnih izdelkih. Potrebno, prav potrebno je torej, da društvo sv. Hieronima v svojih blagih, olikovanju ljudstva našega posvečenih namerah očitno in odločno kaže krščansko stališče svoje in da z versko idejo vsegdar zedinja tudi narodsko.

Gromovita pohvala je sledila tem besedam.

Dr. Iveković je opomnil sicer, da je krščanski značaj društven v njegovih spisih verskonavnega obsega dokaj zavarovan in da iz teh enako solnčnim žarkom obseva vse druge društvene proizvode; vendar oporeka temu vrli pisatelj Stražimir ter zahteva bolj gotove dokaze in poročstva pri vsakteri društveni knjigi za njen krščanski značaj. Po tem takem je občni zbor društva sv. Jeronima sploh in posebej pri knjigah naravoslovnih dosedanjo misel in obliko, katero so po načrtu namerjali nekteri slovesno potrditi za prihodnje, slovesno

zavrgel v veselem soglasju s Slovenci — skoro isti čas — v Matici in v društvu sv. Mohora. Sloga jači!

Politični pregled.

V Ljubljani, 9. marca.

Avstrijske dežele.

Z Dunaja se piše „Politiki“, da so na Ruskem prestregli pisma, ki pričajo o neki zvezi med Avstrijo in Anglijo glede zadev na izhodu. Toda ta zveza bila je sklenjena vsled prejšnjih razmer; sedanje so za Rusijo jako vgodne. Dalje se omenjemu listu poroča o velikem vojnem svetu, ki se je 1. marca vršil v Petrogradu pod predsedništvom cara, ki je pa pred posvetovanjem gospodom priporočil, da naj sklepi ostanejo tajni. To se je tudi zgodilo in zvedelo se je le toliko, da carjevič in general Ignatijev sta odločno govorila za vojsko. Živa duša v Petrogradu ne verjame, da bi se vojna razpustila, vendar se bode vojska najbrže pričela še le meseca maja ali pa k večjemu v sredi aprila. Tudi se poroča, da je carjevič častnikom rekel: „Vojna, ki je tako navdušena kakor naša sedanja vojna južna, in ki je odšla proti jugu zaradi brambe najsvetejših koristi, se tako lahko ne pošlje domu. Osoda najsvetejše reči, za katero se je Rusija potegnila, je v trdni roki. — Višji poveljnik armade ruske, veliki knez Nikolaj je že okrevval toliko, da se brez vse skrbi zopet žrtvuje svojemu poslu, 12. divizija vojne ruske je dobila povelje marširati do Pruta.

Vnauje države.

Iz Cetinja se poroča, da obravnave med vlado in poslancema črnogorskima zaradi sklenitve miru zastajajo, ker Črnogora odločno zahteva trdnjavo Nikšič. Brez posredovanja velikih vlad, pravi dotični telegram, se mir ne bode sklenil. Najbrže se bode prej pričela nova vojska s Turkom, kakor bodo dovršene obravnave med Črnogoro in Turčijo.

Domače novice.

V Ljubljani, 9. marca.

(„Slovenec“) je bil od slavne policije tudi v četrtek zapečaten. Spodtikala se je nad člankom „Tagblattovcev budalost“, v katerem smo zavračali nekatere čenče tukajšnjega „turškega lista“ o vradnikih in profesorjih.

(† *Gospa Antonija Maršalek-ova*), rojena Heidrichova, je 9. t. m. po dolgej in hudi boleznini umrla. Pogreb bode jutri 11. t. m. ob 5. uri popoldne. R. I. P.

(Iz seje mestnega odbora.) Konec. — O predlogu g. Potočnika se sklene, da se bode za poskušnjo poravnavalo in s travo obsejalo obrežje Ljubljance med frančiškanskim in mesarskim mostom pa za judovskimi ulicami. Enako se bode vravnalo obrežje Gradašice, kjer se bode tudi nasadilo nizko grmovičje. Na Bregu pa se bode nad škarpo nasadil živ plot. Vse to delo se ima v tem mesecu pričeti in kolikor mogoče po ceni dovršiti. Vravnava nekega potoka na mahu se dovoli, ravno tako talije za mestne policaje, zaslužene v drugi polovici l. 1876. — Za prebivalstvo na mahu se vstanovi služba babice, ki bode po nasvetu g. Horaka dobivala 60 gl. letne plače. Služba se bode razpisala. Tudi za mesto se bode nastavila druga babica, ker je sedanja jako oslabela. Policijski odsek bode imel potrebne reči pozvediti in poročati, koliko bi se dosedanji dalo pokojnine. — Ponudba g. Ma-

jerja, da naj mesto kupi kos njegove njive za posestvom Urbasovem, se zavže. Prošnja stavbene družbe, da bi se ji prodal ali zamenjal kos mestne zemlje poleg Maličevih njiv, se še enkrat izroči odseku v posvetovanje in natančneje poročilo. Po nasvetu g. Pirkerja se seja potem sklene, in nerešene reči pridejo na dnevni red prihodnje seje.

Javna zahvala.

„Narodna šola“, društvo v podporo revnim šolam, je tudi letos sprejela od slavne hranilnice ljubljanske lep dar 100 gl. za nakupovanje šolskega blaga. V imenu revne šolske mladine, ki bode največ deležna tega lepega daru, se za-nj pristrčno zahvaljuje

odbor „Narodne šole.“

Umrli so:

7. marca: Judita Schmalz, žel. vradnika o., 14. m., za vnetjem možg. mrenice. Maria Drenik, ag. o., 1½ l., za vnetjem dušnika. Ema pl. Kleinmayer, vrad. o., 3½ l., za sušico. Andrej Sever, gostač, 67 l., za mrzlico. — Janez Tercel, del., 73 l.; Marijana Požlep gostinja, 60 l., za vodenico. Tomaž Parso, loncovez, 29 l., za vtriplj. pljuč.

Listnica opravištva.

Ker se bodo naslovi za razpošiljatev Slovence v novi tiskali, prosimo vse p. t. naročnike, pri katerih je kaka pomota ali sicer kaki spremen želijo, nam to prav kmalo naznaniti. Tudi bi nam bilo vstreženo, ko bi gospodje, ki mislijo Slovence v novi naročiti, ali ga popustiti, blagovolili že zdaj naznaniti, kjer nam spremen naslovov pozneje veliko dela in stroškov napravlja.

Telegrafične denarne cene 7. marca.

Papirna renta 62.80 — Srebrna renta 67.75 — Zlata renta 74.55. — 1860letno državno posojilo 108.75 Bankin. skeje 825 — Kreditne akeje 148.50 — London 123.90 — Srebro 113 —. — Ces. kr. cekini 5.90 — 20-frankov 9.90 ¼.

Za sv. veliki teden

silno potrebna knjižica

Obrednik za cerkvenike

ali

natančen poduk

za vse

cerkvene služabnike

se dobiva v Ljubljani pri M. Gerberju, H. Ničmanu in J. Lerherju, v Celju pri J. Schmidtu, v Konjicah pri založniku č. g. Jerneju Vohu in dr. Vis. cenjeni škofijski listi: Ljubljanski, kakor lavantinski in krški so to knjižico p. n. duhovščini tako gorko priporočali, da naj bi je v nobenem žagradu ne manjkalo. Da si jo cerkveniki ložje kupijo, se je nizka cena še znižala. Mehkovezana velja samo 20 kr., trdo vezana 25 kr., prav lično v platno vezana pa 30 kr. — Kdor jo želi po pošti sprejeti, naj priloži 5 kr. za poštnino.

„Angeljska služba“ posebej se dobiva po 4 kr. (2)

V J. Blaznikovi tiskarni v Ljubljani so ravnokar

Kuharske bukve

v tretjem natisu na svetlo prišle. — Pridjana je stari meri in vagi povsod tudi nova, kar bo gotovo vsim gospodinjam in kuharicam prav po volji. (3)

Cena mehko vezanim je 60 kr.